

NATO FÜZE TEHDİDİNE KARŞI SAVUNMASINI GELİŞTİRME KARARINI VERMEK ÜZERE

ŞADI ERGÜVENÇ

19-20 Kasım 2010 tarihinde yapılacak NATO zirve toplantısında ittifakın bir füze savunması kurması karara bağlanacak. Böyle bir karar için gerekli uzlaşma beklentisi olmasaydı konunun gündeme alınması söz konusu olmazdı. Eğer hala bazı çekinceler varsa bunları gidermek için de zirve uygun bir ortam oluşturacaktır. Füze savunması NATO için yeni bir konu olmadığı gibi, verilecek karar da füze savunmasına ilişkin ilk karar olmayacak.

Halen yürürlükte olan 1999 tarihli NATO Stratejik Kavramı'nda kitle tahrip silahlarının ve atma araçlarının yayıldığına işaretlerle, her türlü tehdide hazırlıklı bulunmak çerçevesinde füze savunmasına olan ihtiyaç kayda geçmiştir. Önümüzdeki zirve toplantısının ana gündem maddesi NATO'nun yeni Stratejik Konsepti'nin onaylanması olacak ve bu çerçevede füze tehdidi de yeniden dillendirilecektir.

Aslında, füze savunması ilk olarak ABD'de Reagan döneminde "Yıldız Savaşları" olarak anılan çalışmalar çerçevesinde başlatılmıştır. Balistik füzelerin önlenmesindeki teknolojik

zorlukların aşılması uzun yıllar almasının yanı sıra yüksek bir araştırma geliştirme bedeli ödenmesini gerektirmiştir. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle Sovyetler Birliği'nden kaynaklanan balistik füze tehdidi güncelliğini kaybetse de balistik füze teknolojisini geliştirerek bu sistemlere sahip olmak isteyen başka devletlerin varlığı füze savunma konusunu gündemde tutmuştur.

Füze savunması üzerine NATO'daki çalışmalar 1990 yılında başlatılmış, ilk aşamada harekât alanındaki kuvvetlerin savunulması hedef alınmıştır. Bu çalışmalar 2002'de NATO ülkeleri ve toplumlarının füzelere karşı savunulmasını kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Bu çerçevede teknik olabirlik çalışmaları yapılmış ve uygulama modelleri geliştirilerek çekirdek yetenekler oluşturulmuştur.

Benimsenen yaklaşıma göre füze kalkanı üç aşamada gerçekleştirilecektir: İlk olarak, Harekât Alanı için Etkin Kademeli bir Füze Savunması kurularak NATO kuvvetlerinin görev aldıkları bölgede 3.000 km'ye kadar

ulaşabilen balistik füzelere karşı savunması öngörülmektedir. Bu yetenek alçak ve orta yükseklik için kademeli füze savunma silahlarını, erken uyarı ve radar sistemlerini ve komuta kontrol, yönetim ve iletişim kolaylıklarını içerecektir. NATO bunun için bir başlangıç yeteneği kazanmış olup Tugay çapında bir birliğin savunmasını yapabilecek bir düzeye erişmiştir. Sistemin 2018'de tam olarak gerçekleştirilmesi tasarlanmaktadır. Sonunda, on dört yıllık bir zaman diliminde 800 milyon dolar harcanarak harekât alanındaki NATO kuvvetleri için füze savunması sağlanmış olacaktır.

Önümüzdeki Lizbon zirvesinde alınacak karar ikinci aşama için, NATO topraklarının ve toplumlarının korunması için bir füze savunması kurulmasına ilişkindir. Üye ülkelerin liderleri karar verirken NATO Genel Sekreteri Fogh Rasmussen'in deyişiyile dört anahtar soruya yanıt arayacaklardır: Füze tehdidi var mı? Füze savunması etkili olacak mı? Maliyet ne olacak? Ne yarar sağlayacak?

Çalışmalar bu aşamaya geldikten sonra hala tehdidin varlığının sorgulanması yadırganabilir. Ancak, politik düzeyde tehdit algılanması, askeri açıdan görüldüğü kadar basit değildir.

Askeri alanda yeni yetenekler edinme ihtiyacı iki nedenden kaynaklanır: Düşmana karşı üstünlük sağlamak ve bu üstünlüğü devam

ettirmek veya yeni bir tehdit algılamak. Üstünlük ve kararlılık, caydırıcılık için gerekli olduğu kadar savaşta başarı için kolaylık ve avantaj sağlar. Bu nedenle; askerlerin kendilerine üstünlük sağlayacak ve onları düşman karşısında hassas duruma düşmekten koruyacak yeteneklere sahip olmak istemelerini doğal karşılamak gerekir. Düşman veya düşman olması olası kimselerin sahip olduğu veya olacağı yeni yetenekler, bunların kullanılma olasılığına bakmaksızın askeri bir tehdit olarak algılanır ve askeri açıdan bir önlem alınmasını gerekli kılar. Beka ve refah dengesini kollamakla görevli siyasi yetkililer ise tehdidi değerlendirirken düşmanın sahip olduğu yetenekler yanında bunları kullanma olasılığına ve bunun için uygun ortamın varlığına da bakmak zorundadırlar. Harbi son çare olarak benimseyen toplumlar, tehditler karşısında öncelikle siyasi, ekonomik çarelere yönelirken askeri alanda ihtiyaç duyulan önlemler için önceliği tehdidin gerçekleşme olasılığına bakarak saptarlar. Bu arada, hangi nedenle olursa olsun askeri bir yetenek geliştirmeden önce bunun karşı tarafı ne yönde etkileyeceğini de hesaba katmaları gerekir.

Türkiye komşu ülkelerdeki füzeleri kendisine yönelik olarak görmediği ve gördüğü takdirde bu ülkeleri düşman konumuna sokmuş olabileceği için tehdidin varlığını

kabullenmekte zorlanmaktadır. Dolayısıyla, kendisi için önceliği olmayan bir konuda harcama yapmaya da gönüllü olması beklenmemelidir. İttifakın bir kenar ülkesi olarak füze savunmasının derinlikte sağlayacağı güvenlikten aynı ölçüde yararlanması da zordur. Bütün bunlara rağmen Türkiye'nin ittifak savunmasını güçlendirecek, dayanışmasını artıracak ve özellikle Rusya'nın da katılımıyla geniş bir bölgesel füze savunması sağlayacak böyle bir girişimin önünü kesmesi de anlamsız olduğu kadar Türkiye'yi ittifaktan soyutlayacak bir yaklaşım olur. NATO ülkelerine ve Türkiye'ye füze saldırısına niyeti olmayan ülkelerin böyle bir savunma sisteminin geliştirilmesinden ve Türkiye'nin buna katılmasından alınmaları da gereksizdir.

Avrupa'da bir füze savunma sistemi oluşturulacaksa bunun ABD tarafından Polonya ve Romanya'ya yerleştirilecek ve ABD kontrolünde olacak sistemlerle değil NATO içerisinde yapılması Türkiye'nin de tercih ettiği bir yaklaşım olmuştur. Bu çerçevede NATO'da ortak olarak geliştirilecek, maliyeti ve yönetimi ortak olarak üstlenilecek sistem uyarı, komuta kontrol ve iletişim kolaylıklarını kapsayacak bunların ötesinde ülkelerin, kendi ihtiyaçları ve olanakları paralelinde sisteme katkıda bulunmaları gerekecektir. Başka bir deyişle, ABD'nin veya NATO'nun, Türkiye'nin füze

savunması kapsamında, şimdi sahip olduklarının dışında, istemediği veya ihtiyaç duymadığı silah veya uyarı sistemlerini edinmesi veya Türkiye'de konuşlandırılması gibi bir durum söz konusu olmayacaktır.

Geçmişe baktığımızda, Irak'ın Kuveyt'e saldırmasının ardından ABD önderliğindeki Körfez Harbi sırasında oluşan kırılma gidermek üzere NATO Çevik Hava Kuvveti unsurları tarihinde ilk defa gerçek bir durum gereği Türkiye'ye gelmiş ve bunların füze savunması için Hollanda'ya ait Patriot ve Almanya'ya ait Hawk füzeleri ülkemizde konuşlandırılmış, harp sonunda ülkelere geri gitmişlerdir.

Bugün için ABD, Rusya ve Çin dışında füze savunma sistemlerine sahip olan ülkeler Almanya, İngiltere, Hollanda, Yunanistan ve İsrail'dir. İran da Rusya'dan füzesavar sistemleri almaya çabalamaktadır. Bu tablo bize füze tehdidi algılayan veya buna öncelik veren NATO üyesi ülkelerin esasen azınlıkta olduğunu ve Türkiye'nin bu konuda hiç de yalnız olmadığını göstermektedir.

Bu durumda NATO zirvesinde alınacak kararı "füze kalkanı" oluşturulması gibi bir tanım içine sokmanın abartılı ve yanıltıcı olacağı açıktır. Yapılmak istenen, harekât alanındaki NATO kuvvetlerinin füzelere karşı savunması için gerçekleştirilen yeteneklerin NATO topraklarını ve

toplumlarını kapsayacak şekilde geliştirilmesidir. Bunun maliyeti on yıllık dönemde 200 milyon dolar olacak ve bu ülkeler arasında belirli bir oranda paylaşılacaktır.

Proje gerçekleştiğinde ülkelerin elindeki füze savunma sistemleri birbiriyle ilişkilendirilerek, tek başına olduklarından çok daha etkin hale getirilmiş olacaktır. Bu projeye Rusların da ilişkilendirilmesi bölgesel istikrar açısından büyük bir kazanç olacaktır. Ancak böylece füze savunmasının Rusya'ya karşı olmadığı kanıtlanmak istenirken tehdit algılamasının İran'a odaklanacağı da açıktır. NATO üyesi olmayan bir ülkeye ayrıcalık tanınırken bu ayrıcalığın başkalarına, örneğin İsrail'e de tanınması Türkiye için NATO'yu NATO olmaktan çıkartacak kadar ciddi sonuçlar doğurabilecektir. NATO üyesi ortaklarımız Türkiye'nin bu çekincelerine gereken titizlikle yaklaşmak zorundadır.

GPoT Brief no. 1 | Kasım 2010

www.gpotcenter.org

